

ITALY

**ONLINE
CONFERENCE**

**"FORMATION OF PSYCHOLOGY
AND PEDAGOGY AS
INTERDISCIPLINARY SCIENCES"**

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC-ONLINE
CONFERENCE**

WWW.INTERONCONF.ORG

ISBN 978-955-3605-86-4

© Sp. z o. o. "CAN", 2021

© Authors, 2021

FORMATION OF PSYCHOLOGY AND PEDAGOGY AS INTERDISCIPLINARY SCIENCES: a collection scientific works of the International scientific conference (**14** June, 2022). **ISSUE 10** – 394 p.

Chief editor: Candra zonyfar- PhD Universitas Buana Perjuangan Karawang, Indonesia
Sunmoon University, South Korea.

Editorial board:

Tone Roald, PhD Associate Professor of Psychology University of Copenhagen

Elin Eriksen Ødegaard, Professor, Western Norway University of Applied Sciences

Mariane Hedegaard, Professor Emerita, Copenhagen University, Denmark

Magnus Englander, PhD Associate Professor of Psychology Malmö University, Sweden

Paul Sullivan, PhD University of Bradford Bradford, United Kingdom

Mathias TraczykSøren, PhD

Thiesen Amanda, PhD

Nybroe Rohde, PhD

Languages of publication: Italy, dansk, English, русский, беларуская, limba română, uzbek,

The compilation consists of scientific researches of scientists, post-graduate students and students who participated International Scientific Conference "**FORMATION OF PSYCHOLOGY AND PEDAGOGY AS INTERDISCIPLINARY SCIENCES**".

Gli atti della conferenza sono raccomandati per scienziati e insegnanti negli istituti di istruzione superiore. Possono essere utilizzati nell'istruzione, compreso il processo di insegnamento post-laurea, la preparazione per l'ottenimento di diplomi di laurea e master. La revisione di tutti gli articoli è stata effettuata da esperti, i materiali sono protetti dal diritto d'autore degli autori. Gli autori sono responsabili dei contenuti, dei risultati delle ricerche e degli errori.

TABLE OF CONTENTS

Салимова Хусния Рустамовна Бобомуродов Шарофиддин Азимжон Ўғли <i>ДИЗАЙН УМНОГО АГЕНТА ДЛЯ КИБЕРБЕЗОПАСНОСТИ НА ОСНОВЕ HONEYPOT И МАШИННОГО ОБУЧЕНИЯ</i>	8
Kattaxo'jaeva Jahonbibi Akramjon qizi N.Sh.Ibragimov <i>FIBONACHCHI SONLARI</i>	14
Хушбоқова Нигора Ғайрат Қизи <i>ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФУҚАРОЛИК ҲУҚУҚИДА ВАКИЛЛИК ТУШУНЧАСИ, ТУРЛАРИ ВА УЛАРНИНГ СУД АМАЛИЁТИДА ҚЎЛЛАНИЛИШИ</i>	18
Жуманазар Тоштемирович Холмўминов Хушбоқова Нигора <i>ЭКОЛОГИК МУНОСАБАТЛАРНИНГ КОНСТИТУЦИЯВИЙ-ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИ</i>	26
Хушбоқова Нигора Ғайрат қизи <i>ТАДБИРКОРЛИК ФАОЛЛИЯТИНИНГ ҲУҚУҚИЙ КАФОЛАТЛАРИ</i>	36
Islomova Saodat Tolibovna <i>LEXICOGRAPHY</i>	44
Ergasheva Shakhlo Pulatovna <i>ASPECTS OF FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCE OF STUDENTS IN THE PROCESS OF TEACHING GENERAL SUBJECTS IN MEDICAL EDUCATION</i>	47
Fayzullayeva Gulmira Baxodir qizi <i>BACHADON MIOMASI. ALOMATLAR. DAVOLASH.</i>	49
Hamidov Azimjon Hayotjon o'g'li <i>ALISHER NAVOIY G'AZALLARI MATNIDA TAFOVUTLAR, IJODKOR TAHRIRI.</i>	54
Махамადиева Aziza Sherali qizi <i>MATEMATIK STATISTIKA</i>	58
Nasrullaev Oloviddin zukhriddinovich A.E. Xudoyqulov <i>LINGUOCULTURAL AND SEMANTIC ANALYSIS OF ENGLISH AND UZBEK FRATERNAL NOUNS BASED ON BORROWING WORDS</i>	62
Begmatov Ulugbek Ibodullayevich <i>THE SIMILARITIES AND DIFFERENCES BETWEEN IRONY AND SARCASM IN ENGLISH</i>	67
Ermatov Akmaljon Akbaraliyevich <i>USTAV KAPITALI-HAR QANDAY TASHKILOTNING MAJBURIY KOMPONENTI</i>	72
Абдуҷабборовва Мавжуда Бахтиёр қизи <i>АҚЛИ ЗАИФ БОЛАЛАР ТОИФАСИ ВА УЛАРНИ РИВОЖЛАНТИРИШДАГИ АСОСИЙ ОМИЛЛАР</i>	78
Salimov Farrux <i>KONSTITUTSIYANING DAVLAT BOSHQARUVIDAGI AHAMIYATI</i>	85
R.M.Baxtiyorov <i>TALABALARDA O'QUV MOTIVATSIYASINI SHAKLLANTIRISHNING IJTIMOY- PSIXOLOGIK OMILLARI</i>	89
Mustafayev Shohro'z <i>ZULFIYA QUROLBOY QIZINING “YOVUZLIK FARISHTASI” NOMLI HIKOYASIDA OBRAZLAR IFODASI</i>	94
Абдалимова Маржона Яриева Шахноза Шодмонов Шохрух Тураев Рузибой Норович	98

ALISHER NAVOIY G`AZALLARI MATNIDA TAFOVUTLAR, IJODKOR
TAHRIRI.

Hamidov Azimjon Hayotjon o`g`li

Buxoro Davlat Universiteti O`zbek tili va adabiyoti kafedrası o`qituvchisi

Annotatsiya: *Maqolada ulug` shoir Alisher Navoiyning “Xazoyin ul maoniy” kulliyotlarini tuzish chog`idagi sa`y harakatlari , xususan bu davrgacha yaratgan to`plamlari “Badoye` ul bidoya” va “Navodir un nihoya” devolari tarkibidagi g`azallarni tahrir qilgani haqidagi fikrlar ayonlashadi.*

Kalit so`zlar: *Xazoyin ul-maoniy, matnshunoslik, g`azal, bayt, misra, Badoye` ul-bidoya, tahrir, devon.*

Ulug` shoir ijodiga bo`lgan ma`naviy ehtiyoj o`z davridayoq mavjud bo`lib, bugungi globallashuv zamonida ham o`z ahamiyatini yoqotmay kelmoqda. Buni taniqli ijodkor asarlarining kitobat qilinishi, toshbosma nashrlarining amalga oshirilishi va o`tgan asrdan e`tiboran ko`plab nusxalarda nashr qilinishi ham dalillaydi. Buyuk shoir lirik merosining ilmiy-taqidiy matni yaratilib, uning akademik va ommabop nashrlari XX asrda bir necha bor chop etildi. Bular orasida 20 jildlik “Alisher Navoiy. Mukammal asarlar to`plami”ning 1-6-jildlari alohida ahamiyatga ega. Undan Navoiyning dastlabki devonlari va “Xazoyin ul-maoniy” kulliyoti ham o`rin olgan. Shoirning “Badoye` ul-bidoya” devonidagi g`azallarining “Xazoyin ul-maoniy”ga ham kiritilishi jarayonida muallif o`zi va zamondosh hukmdor do`sti Husayn Boyqaro tahriridan o`tkazganini ham e`tirof etadi [3. 12]³⁵. Shu bois “Badoyi ul bidoya” tarkibidagi g`azallar va “Xazoyin ul maoniy” kulliyoti tarkibidagi bir xil g`azallar o`rtasida turli xil matniy tafovutlar ham ko`zga tashlanadi. Alisher Navoiy g`azallari nashrlarining matniy tafovutlari faqatgina shoir tahrirlarining natijasi bo`lmay, ular kotiblar tomonidan o`zgartirilgan holda ko`chirilishi, arab yozuvidan joriy yozuvga aylantirilganda, asliyatda bir harf bilan farqlanuvchi shaklan yaqin so`zlarning turlicha o`qilishidan kelib chiqqan bo`lishi mumkin. Ayni masalalarni imkon qadar ilmiy o`rganib, muayyan xulosalarga kelish ulug` shoir g`azallaridagi mohiyatni teran anglashga imkon yaratadi. “Badoyi ul bidoya” devonidagi g`azallarining “Xazoyin ul maoniy ” kulliyotidan o`rin olishi masalasi o`rganilganda muayyan g`azalning matni tahrir qilinib undagi baytlar sonining ortishi nihoyatda kam kuzatiladi. “Ochib ko`ksun shikofin, ayladim

³⁵ Alisher Navoiy. Mukammal asarlar to`plami. 3-tom. – T., 1988,18-19 b.

ko'nglumni nazzora" [1. 517]³⁶ misrasi bilan boshlanuvchi g'azal fikrimizga dalil bo'la oladi.

*Ochib ko'ksun shikofin, ayladim ko'nglumni nazzora,
Erur yuz poravu g'am tiyg'idin har pora yuz pora.
Tanim mehnat sipehri, anda, vah, paikoningu ashkim
Ko'ngulga g'ussa yetkurmakka sobit birla sayyora.
Manga bedardliq dard erdi, vahkim, hajringdin
Chu menda bo'ldi dard, emdi erur bechoralik chora.
O'tarsen o'ynay-o'ynay, men gadoyi xasta yo'l uzra,
Qolurmen bir qiyo boqmoq uchun yolbora-yolbora.
Ko'ngul-sargashtalikdin bo'ldi yo'q og'zing kibi, go'yo
Ani charx aylagandur g'uncha yo'nmog'liqqa inkora.
O'lumdin hajr dushvor o'lmasa dard ahlig'a, nevchun
Ajaj Majnunni asrab, aylagay Laylini ovvora?
Navoiy ko'ksini chok etti hajr andoqki, fahm etgay
Taxayyul hay'atin ko'ngul aro kim qilsa nazzora.[1. 517]*

Ushbu g'azal matni "Badoyi ul-bidoya" devonida yetti baytdan tashkil topgan bo'lsa, "Badoye ul vasat" devoni tarkibida to'qqiz baytdan tashkil topganligi ko'rinadi. Ushbu g'azal hazrat Alisher Navoiyning oshiqona mavzuda bitilgan g'azallari sirasidandir. G'azalda ma'shuqasining ishq ko'ngliga tushgan va shunig oqibatida ishq mayidan sarmast bo'lgan oshiqing holati haqida fikr yuritiladi. Birinchi baytda lirik qahramonning ruhiy holati bayon etilib, uning o'z ko'ksini chok qilib, ko'ngliga nazar tashlagani va ko'nglining g'am tig'idan yuz pora bo'lgani undagi porasida ming yara borligi haqida so'z yuritiladi. G'azalning ikkinchi bayti "Badoyi ul vasat" devonidagi g'azal matnida uchinchi baytga to'g'ri keladi. Unda oshiq o'z holatini bayon qilib, *tanasining ga'm anduh osmoni ekanini, ma'shuqasining kipriklari va ko'z yoshi uning ko'ngliga tushgani, ular sobitu sayyora singari oshiqko'nglidan joy olganligi* bayon qilinadi. Uchinchi baytida oshiq yana o'z holati xususida to'xtalib, *menga dardsizlik dard edi, hajringdan dard keldi, endi chorasizligim choradir* deydi. Shu o'rinda savol tug'uladi. Nima uchun oshiqqa dardsizlik edi? Bunga sabab shuki, ulug' shoir ishq bo'lmagan kishini bemor hisoblaganida ko'rinadi. Ma'shuqasiga bo'lgan ishq ko'ngliga tushishi bilan oshiq yangi dard bo'lmish ishq dardiga chalinadi. Shu o'rinda ta'kidlash joizki ushbu bayt "Badoyi ul vasat" devonidagi g'azal matnida uchramaydi. To'rtinchi baytda oshiq ma'shuqasiga yuzlanib, uning yonidan beparvo uynab o'tishi, oshiq esa uning jamolini bir ko'rish uchun necha bora yolborib nola chekishi haqidagi fikrlar

³⁶ Алишер Навоий. Мукаммал асарлар тўплами. 1 том. Тошкент: "Фан", 1987. 517-bet

keltiriladi. Yuqoridagi gʻazalning beshinchi bayti “Badoyi ul vasat” devonidagi gʻazal matnida yettinchi bayt sifatid oʻrin olgani kuzatiladi. Keyingi oltinchi bayt “Badoyi ul vasat” devonidagi gʻazal matnida beshinchi bayt koʻrinishida uchraydi. Unda *dard ahli-oshiqlar uchun hijron oʻlimdan qiyin boʻlmasa, nega ajal Majnunni asrab, Laylini ovora qildi?!* Ajalning Laylini ovvora qilgani Majnundan oldin vavot etganiga ishoradir. Yoʻqsa, Layli Majnundan ayrilib oʻlimdan qiyin boʻlgan hijron izitrobida qiynalardi.

Soʻngi maqtaʼ qismi “Badoyi ul vasat” devonidagi gʻazal matnida toʻqqizinchi baytda keltirilgan. *Kimda kim koʻngil aro taxayyul, yaʼni xayol qilish suratini koʻrsa, hajr Navoiy koʻksini shunday chok etkanini fahm etadi.* Bu bilan ulugʻ shoir shoir hijron chok qilgan koʻnglini koʻngil koʻzi bilangina koʻrish mumkinligiga ishora qiladi. Yuqorida keltirilgan gʻazal matni “Badoyi ul vasat” devonida gʻazal matnida toʻqqiz baytli koʻrinishda namoyon boʻlgan. Ushbu gʻazalning ikkinchi, uchinchi, oltinchi, yettinchi va sakkizinchi baytlari hazrat Alisher Navoiyning oʻzi tomonidan birinchi tuzilgan devoni “Badoye ul bidoya” devonida uchramaydi.

Gʻazalning ikkinchi baytida lirik qahramon oʻz holini bayon qiladi. Maʼshuqasining ishq azoblaridan koʻksi chok boʻlgan oshiqning qalbiga maʼshuqazi hijron toshlarini otadi. Maʼshuqasi azoblarini muqaddas bilgan oshiq u otgan toshlarni qalbining oʻrniga joylaydi. **Uchinchi baytda oshiq maʼshuqasiga yuzlanib oʻz ishqini bayon etadi. Tanimni ishqing bilan asir qilding, ishqimni rad etma. Chunki qil oʻtning ustiga tushdi, endi yonishidan boshqa chora yoq. Bayt orqali ijodkor lirik qahramon tilidan maʼshuqasiga koʻnglidagi ishqini bayon qilganligini kuzatiladi.** Gʻazalning oltinchi baytida *“biror kishi may yutsa, mening koʻnglim u qon ichgan gumon qiladi, suv ichgan may ichkan vaqtini sogʻinadi agar may ichuvchi boʻlsa”* mazmunidagi fikr mujassamlashgan. Keyingi baytda oshiqning koʻngli vayron boʻlgani suyuklisi ishqida yonib unga yetolmagani iztiroblari bayon qilingan. Sakkizinchi baytda malakning taslim boʻlishi shaytonning kibriga oʻxshaydi, aql oʻzini buyurilgan hukm deb istab nafsi ammoraga amr qiladi.

Ulugʻ ijodkor “Badoyi ul bidoya” tarkibidagi ushbu *“Ochib koʻksum shigofin ayladim koʻnglumni nazzora”* misrasi bilan boshlanuvchi gʻazalni tahrir qilar ekan “Badoyi ul vasat” devoniga boshqa xil koʻrinish va maʼno qoʻshganligi kuzatiladi. Ushbu gʻazalning “Badoyi ul bidoya” devoni tarkibidagi matni tahrirga tortilganda birinchi, toʻrtinchi, oltinchi va yettinchi baytlari saqlanib qolgan. Ikkinchi, uchinchi va beshinchi baytlar “Badoyi ul vasat” devoni tarkibidagi matnda uchramaydi. “Badoyi ul vasat” devonida yuqorida tahlilga tortilgan baytlar yangi qoʻshilgan. Bu baytlar gʻazalning yanada jozibali boʻlishiga hissa qoʻshgan.

Koʻrinadiki, turli devonlardan oʻrin olgan muayyan gʻazallarning matniy

tafovutlari xususida bayon etilgan ushbu mulohazalarimiz bu borada hali muhim tadqiqotlar amalga oshirish zarurati borligidan dalolat beradi. Bunday tafovutlarni qiyosiy o`rganish asosida ulug` shoir tomonidan kiritilgan tahrirlarga ma`lum darajada oydinlik kiritish va ayrim xatoliklarni tuzatish imkoniyati vujudga keladi. Bu esa ulug` shoirning g`azalda ilgari surilgan umumbashariy g`oyalarini chuqurroq o`rganishga omil bo`ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR :

1. Алишер Навоий. Мукаммал асарлар тўплами. 1 том. Тошкент: “Фан”, 1987.
2. Алишер Навоий. Мукаммал асарлар тўплами. 3 том. Тошкент: “Фан”, 1988.
3. 1. Vohidov R., Eshonqulov H. O`zbek mumtoz adabiyoti tarixi. Toshkent: O`zbekiston Yozuvchilar uyushmasi Adabiyot jamg`armasi nashriyoti, 2006.
4. Eshonqulov H., Sodiqova D. Muslihabegim Miskin – XIX asr Buxoro adabiy muhitining iste`dodli zullisonayn shoirasi. Oltin bitiglar – Golden scripts. 2021/3. B. 67 – 86.
5. Eshonqulov H. Alisher Navoiy oshiqona g`azallarining badiiy qurilishiga oid o`ziga xosliklar. Oltin bitiglar – Golden scripts. 2021/1. B. 69 – 86.
6. Eshonkulov Husniddin Pirimovich. ALISHER NAVOI'S ARTISTIC SKILLS IN THE USE OF WORDS REPEAT AND RHYTHM. Journal of Hunan University (Natural Sciences. Vol. 48. No. 12. December 2021. Peg. 2065-2076.
7. Садуллоевна Р. Қ. Рауф Парфи Ва Эркин Воҳидов Шеърлари Тадқиқига Оид Айрим Кузатишлар //Бошқарув Ва Этика Қоидалари Онлайн Илмий Журнали. – 2021. – Т. 1. – №. 6. – С. 207-210.
8. Qodirova, R. (2022). No`Mon Rahimjonov - She`Rshunos Olim. Ilmiy Nashrlar Markazi (Buxdu.Uz), 8(8).
9. Qodirova R. Abdulla Aripov's Work During The Years Of Independence Is Interpreted By Numan Rakhimjanov //Центр Научных Публикаций (Buxdu. Uz). – 2021. – Т. 7. – №. 7.

